

Obvodný notársky úrad vo Valaskej Belej 1887 – 1945 (1955)

Opis na úrovni archívneho fondu

kód	názov kódu v AJ	obsah	Názov kódu v SJ
3.1.1.	Reference code	SK_1571_10251	Referenčný kód
3.1.2.	Title	Obvodný notársky úrad vo Valaskej Belej	Názov jednotky opisu
3.1.3.	Date(s)	1887– 1945 (1955)	Časový rozsah
3.1.4.	Level of description	archívny fond	Úroveň opisu
3.1.5.	Extent and medium of the unit of description (quantity, bulk, or size)	10,12 bm (99 kusov úradných kníh, 15 registratúrnych pomôcok a 65 archívnych škatúl spisov)	Rozsah a nosič jednotky opisu (množstvo, rozsah alebo veľkosť)
3.2.1.	Name of creator(s)	Obvodný notársky úrad vo Valaskej Belej	Názov pôvodcu
3.2.2.	Administrative history	Samotná inštitúcia notárskych úradov má históriu, ktorej začiatky nemožno tak jednoznačne ohraničiť ako u ostatných úradov. Vo feudálnom Uhorsku vykonával notár funkciu pisára alebo poradcu v niektorých dvorských kanceláriách, neskôr pôsobil v župnej samospráve, v samospráve slobodných kráľovských miest a privilegovaných mestečiek. Postavenie notára ako aj obecnú správu upravil po prvýkrát Tereziánsky urbár z 26. januára 1767 v bode IX, v ktorom sa spomína aj osoba notára. Zákonný článok XVIII z roku 1871 je dôležitým medzníkom v histórii inštitúcie notára. Zákon zaistil notárovi hlasovacie právo v obecnom výbore a ustanovil ho za člena obecného predstavenstva s platom 400 zlatých ročne. Ďalšiu pôsobnosť, práva a povinnosti v obecnej samospráve rozšíril zákoný článok	Dejiny správy pôvodcu

		<p>č. XXII/1886 o obecnom zriadení. Ťažisko vybavovania administratívy sa presúva z obecných (richtárskych) domov do úradovní obecných alebo obvodných notárov, ktorí boli aj naďalej volení obecnými zastupiteľstvami a platení obcami. Notár aj naďalej zostal obecným úradníkom, ktorý vykonával dozor nad výkonom zákonov, vyhlášok a nariadení v obciach. Podľa zákonného článku č. 33 z roku 1894 sa notár stal aj štátnym matrikárom.</p> <p>Po skončení prvej svetovej vojny a vzniku Československej republiky mal pre vývoj notárstva význam Zákon č. 211/1920 Zb. z. a n., podľa ktorého sa obecní a obvodní notári stali štátnymi zamestnancami. Funkciu notára vykonával štátny úradník menovaný ministrom vnútra, ktorý ho mal právo preložiť na ktorékoľvek miesto na Slovensku.</p> <p>Podľa § 19 zákona č. 243 z 13. júla 1922 bol vyhranený pomer obecného a obvodného notára k obecným orgánom takto: obecní a obvodní notári sú povinní zúčastňovať sa s hlasovacím právom všetkých zasadnutí obecných zastupiteľstiev, obecnej rady a komisií. Na zasadnutí mali notári právo veta, inak neboli členmi zastupiteľstiev.</p> <p>Služobne bol notár podriadený hlavnému slúžnemu a od 1. januára 1923 okresnému náčelníkovi v okrese ktorého mal svoje úradné sídlo.</p> <p>Podstatný zásah do kompetencie notárskych úradov vniesol zákon č. 190/1939 Sl. z., ktorý presunul do pôsobnosti obecných a obvodných notariátov veľkú časť agendy okresných úradov. Notárske úrady zanikli nariadením SNR o národných výboroch zo dňa 7. apríla 1945.</p> <p>Pôsobnosť Obvodného notárskeho úradu so sídlom vo Valaskej Belej sa po celú dobu existencie vzťahovala na obce Čavoj, Temeš a sídelnú obec. V roku 1937 začali obce Čavoj a Temeš vyvíjať úsilie o vyčlenenie z obvodu a o zriadenie samostatného Obvodného notariátu v Čavoji, avšak bezvýsledne. Úrad zostal vždy vo Valaskej Belej. Vo funkcii vedúceho notára pôsobili v obci v období predmníchovskej republiky a tzv. Slovenského štátu až do zániku úradu Jozef Petráš a Augustín Gašpar. Pridelenými notármi v tomto období boli Blažej Smatana, Augustín Gašpar a Gašpar Král. V roku 1945 Obvodný notársky úrad vo Valaskej Belej zanikol a jeho právomoc prešla na novovytvorený Obvodný úrad miestnych národných výborov vo Valaskej Belej.</p>	
3.2.3.	Archival history	<p>Registratúra obecných a obvodných notárskych úradov bola bohatá. Notári vybavovali písomnosti z bežného života, viedli Evidencie obyvateľstva na základe rôznych kritérií, Evidencie domov alebo organizácií. Do podacích protokolov notár zapisoval všetky podania adresované obci alebo jemu. Spisy sa protokolovali chronologicko – numericky, pričom spisy týkajúce sa jednej veci sa pripájali k prvému číslu. Kancelársky poriadok pre obce a obecné a obvodné notariáty, vydaný bývalým ministerstvom vnútra č. 125 000/1902 B.M. pripúšťal aj abecedné protokolovanie. Tento systém nahrádzal index k podaciemu protokolu, ktorý sa musel viesť ku každému podaciemu protokolu. Zavedením dvoch druhov podacích protokolov sa</p>	Dejiny archívneho fondu

		<p>agenda notárskych úradov delila na dve oddelenia: dôverných spisov a administratívnych spisov. Zvláštnu agendu tvorila účtovná agenda, ktorú osobne manipuloval notár, každý rok v samostatnom fascikli, zvlášť pre každú obec. Agendu tvoril v rámci roka súbor písomností (rozpočet, záverečný účet, majetkový inventár, pokladničné denníky) viažuce sa k hlavnej knihe obecného hospodárenia.</p> <p>Aj Obvodný notársky úrad vo Valaskej Belej manipuloval písomnosti notariátu podľa vyššie spomenutého kancelárskeho poriadku platného pre notárske úrady. Písomnosti boli označované prezentačnou pečiatkou s označením úradu, číslom spisu, dátumom a po uplynutí roku boli ukladané do spisovne úradu (dnes registratúrne stredisko).</p> <p>Správcom fondu po zániku notárskeho úradu sa stal Obvodný úrad MNV vo Valaskej Belej a po jeho likvidácii v júli 1950 to bol Miestny národný výbor vo Valaskej Belej, ktorý fond umiestnil na povale budovy MNV. V roku 1949 bola obec Valaská Belá vyčlenená z Prievidzského okresu a pričlenená do okresu Ilava, v dôsledku čoho pripadla starostlivosť o fond okresnému archívu pre tento okres. Vtedajší archívár Jozef Červený fond neprevzal a v roku 1958 sa pokúsil na mieste uloženia o jeho usporiadanie. Prácu nedokončil, pretože v dôsledku územnej reorganizácie v roku 1960 bola Valaská Belá opäť pričlenená k Prievidzskému okresu a v zmysle úprav Slovenskej archívnej správy v Bratislave bol archívny fond v roku 1962 prevzatý do Okresného archívu v Bojniciach.</p>	
3.2.4.	Immediate source of acquisition or transfer	<p>Prvé záznamy, administratívne spisy z rokov 1924 – 1943, boli do archívu prevzaté dňa 7. júla 1956 a zapísané v prírastkovej knihe pod číslom 22. Ďalší prírastok zapísaný dňa 5. júla 1962 pod prírastkovým číslom 78 tvorili zápisnice, evidencie, protokoly a indexy. V prírastkovej knihe nie je uvedený ich počet ani rozpätie rokov. Pod ďalším číslom 92 zo dňa 5. augusta 1962 boli zaevidované tieto písomnosti: prezidiálne a administratívne spisy, účtovný materiál a daňové knihy. V prírastkovej knihe nie je opäť zápis o ich počte a časovom rozpätí. Posledný prírastok je zo dňa 13. marca 2014 a je zapísaný v prírastkovej knihe pod číslom 1734. Na základe preberacieho protokolu č. A/VI-2/2014-00265 bolo do archívu odovzdaných 12 úradných kníh – rodných, sobášnych a úmrtných matrik z rokov 1895 – 1906 a tri kusy menných indexov k matrikám z rokov 1895 – 1906 v množstve 0,72 bm.</p>	Spôsoby získavania archívnych prírastkov
3.3.1.	Scope and content	<p>Vo fonde Obvodného notárskeho úradu vo Valaskej Belej sa zachovali správne a evidenčné knihy v časovom rozpätí 1892 – 1950. Niektoré evidenčné knihy sú vo fonde uložené aj napriek tomu, že v nich pokračoval nástupca fondu Obvodný úrad MNV vo Valaskej Belej. Je to z dôvodu, že záznamy prevažujú smerom nadol v porovnaní so záznamami OÚ MNV. Z registratúrnych pomôcok sa zachovali tri dôverné protokoly bez indexov v časovom rozsahu 1924 – 1943. Uložené sú tu aj administratívne protokoly z rokov 1889 – 1891 v počte tri kusy a štyri indexy k administratívnym protokolom z obdobia rokov 1891 – 1911. Vo fonde sa</p>	Obsah a rozsah archívneho fondu

		nachádzajú štyri Protokoly obecného súdnictva v časovom rozpätí 1896 – 1924 a jeden Priestupkový protokol z roku 1944. Jedna škatuľa dôverných spisov obsahuje ročníky spisov 1933 – 1944. Administratívne spisy uložené v 29 škatuliach sú zachované z rokov 1889 – 1944. Časový rozsah fondu pri hornej hranici presahuje Kniha obecných dávok obce Čavoj 1931 – 1955. Zo spisového materiálu sú bádateľmi vyhľadávané dokumenty, ktoré odrážajú udalosti a priebeh prvej svetovej vojny v rokoch 1914 – 1918, zásobovanie obyvateľstva počas vojny, opatrenia proti hromadnému úteku vojenských zajatcov, oznámenia o smrtných pádoch vojakov na frontoch, v zajatí a v nemocničnom ošetrovaní, podpory rodinám narukovaných vojakov, vojnové pôžičky alebo pracovné príležitosti pre vojnových invalidov. Vo fonde sa nachádzajú aj spisy, ktoré sa zaoberajú sociálnymi, školskými a politickými pomermi v obvode ako: nezamestnanosť v rokoch hospodárskej krízy – výkazy nezamestnaných v notariáte, štátne stravovacie akcie, vysťahovalectvo obyvateľov z obcí notariátu do Ameriky, najímanie poľnohospodárskych robotníkov do Francúzska, Nemecka a Čiech, sociálne pomery kočovných sklenárov (oknárov) z Valaskej Belej, vyplácanie štátnych starobných podpôr, materiálne zabezpečovanie škôl v notariáte, živnosti alebo politická situácia v období tzv. Slovenského štátu. Účtovný materiál nachádzajúci sa vo fonde sa delí na tri skupiny: evidenčné knihy, účtovné knihy, daňové a ostatné knihy. Účtovné knihy sú usporiadané chronologicky a sú z obdobia rokov 1887 – 1944.	
3.3.2.	Appraisal, destruction and scheduling information	Po prevzatí fondu do Okresného archívu v Bojniciach v roku 1962 bol fond spracovaný zamestnancami archívu Oľgou Bražinovou a Jozefom Bilčíkom. V spise o fonde sa nezachovali informácie o tom, aké dokumenty boli z fondu vyradené.	Vyraďovanie a hodnotenie
3.3.3.	Accruals	Očakáva sa prevzatie matričnej agendy po uplynutí lehoty uloženia.	Možné prírastky
3.3.4.	System of arrangement	Archívny fond je usporiadaný a sprístupnený inventárom v štruktúre: I. Knihy A. Správne B. Evidenčné II. Spisový materiál A. Registratúrne pomôcky a) dôverné b) administratívne c) obecné súdnictvo B. Spisy	Spôsob usporiadania

		<p>a) dôverné b) administratívne</p> <p>III. Účtovný materiál A. Evidenčné knihy B. Účtovné knihy a) Čavoj b) Temeš c) Valaská Belá C. Daňové a ostatné knihy</p> <p>Inventárnou jednotkou pri správnych a evidenčných knihách je jedna kniha, pri spisoch je to jeden ročník a pri účtovnom materiáli je samostatnou inventárnou jednotkou súbor písomností účtovnej povahy viažuci sa k hlavnej knihe obecného hospodárenia za jedno hospodárske obdobie.</p>	
3.4.1.	Conditions governing acces	prístupný	Podmienky prístupu
3.4.2.	Conditions governing reproduction	Archívne dokumenty možno reprodukovat' so súhlasom archívu podľa podmienok uvedených v jeho bádateľskom poriadku a v súlade s internými predpismi MV SR.	Podmienky vyhotovovania reprodukcií
3.4.3.	Language/scripts of material	maďarský, slovenský	Jazyk/písmo archívnych dokumentov
3.4.4.	Physical characteristics and technical requirements	dobrý	Fyzický stav a technické požiadavky
3.4.5.	Finding aids	Okresný archív Prievidza v Bojniciach. Oľga Bražinová, Jozef Bilčík: Obecné a obvodné notárske úrady v okrese Prievidza II. (1869) 1871 – 1945 (1955), skupinový inventár, Bojnice, 1963, evid. č. 500.	Vyhľadávacie pomôcky

		<p>Okresný archív Prievidza v Bojniciach. Oľga Bražinová: Obvodný notársky úrad Valaská Belá RH a dejiny KSC 1892 – 1944, Prievidza, 1964, evid. č. 555.</p> <p>Štátny okresný archív Prievidza v Bojniciach: Politické, odborové a masové strany, organizácie a spolky v okrese Prievidza 1918 – 1945 I. diel, katalóg, Bojnice, 1987, evid. č. 2301.</p> <p>Štátny okresný archív Prievidza v Bojniciach: Politické, odborové a masové strany, organizácie a spolky v okrese Prievidza 1918 – 1945 II. diel, katalóg, Bojnice, 1987, evid. č. 2302.</p> <p>Štátny okresný archív Prievidza v Bojniciach: Politické, odborové a masové strany, organizácie a spolky v okrese Prievidza 1918 – 1945 III. diel, katalóg, Bojnice, 1988, evid. č. 2446.</p> <p>Štátny okresný archív Prievidza v Bojniciach: Politické, odborové a masové strany, organizácie a spolky v okrese Prievidza 1918 – 1945 IV. diel, katalóg, Bojnice, 1988, evid. č. 2447.</p>	
3.5.1.	Existence and location of originals	Ministerstvo vnútra SR, Štátny archív v Trenčíne, pracovisko Archív Bojnice, Tehelná 18, 972 01 Bojnice.	Existencia a umiestnenie originálov
3.5.2.	Existence and location of copies	Kópie neboli vyhotovené.	Existencia a umiestnenie kópií
3.5.3.	Related units of description	Okresný úrad v Prievidzi 1923 – 1945 Okresný národný výbor v Prievidzi (1918) 1945 – 1990 (1991) Obvodný úrad miestnych národných výborov vo Valaskej Belej 1945 – 1950 (1951)	Súvisiace jednotky opisu
3.5.4.	Publication note	Bilčík, Jozef – Obert, Štefan – Vitek Ernest. <i>Spríevodca po okresných archívoch v Nitre, Prievidzi a Topoľčanoch</i> . Bratislava: Slovenská archívna správa, 1975, 542 s. <i>Informatívny spríevodca štátnych archívov Slovenskej republiky II/2</i> . Bratislava: Ministerstvo vnútra SR, odbor archívniectva a spisovej služby, 2001, 346 s.	Informácie o publikovaní
3.6.1.	Note		Poznámka
3.7.1.	Archivist's note	Fond spracovali a inventár k fondu vyhotovili v rokoch 1962 – 1963 zamestnanci archívu Jozef Bilčík a Oľga Bražinová. Pri spracovávaní fondu boli všetky písomnosti (registratúrne pomôcky, spisy a účtovný materiál) z roku 1945 zaradené do fondu Obvodný úrad miestnych národných výborov vo Valaskej Belej. Archívny fond reinventarizovala a inventár doplnila zamestnankyňa archívu Eta Ivaničová v rokoch 1987 – 1988. Opis fondu vyhotovila Eliška Kolečanská na základe evidenčného listu archívneho fondu a informácií obsiahnutých v archívnej pomôcke uvedenej v kapitole Vyhľadávacie pomôcky.	Informácia o spracovateľovi a spracovaní
3.7.2.	Rules or conventions	Opis vyhotovený podľa ISAD(G): General International Standard Archival Description, Second Edition	Pravidlá alebo

			zásady
3.7.3.	Date(s) of descriptions	27. 04. 2021	Dátum vyhotovenia opisu